

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sk/7/2020
Identifikačné číslo spisu: 4019200029
Dátum vydania rozhodnutia: 24.03.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:4019200029.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný v senáte, zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Violy Takáčovej a JUDr. Jany Martinčekovej, v právnej veci žalobcu: Ing. T. A., nar. XX.XX.XXXX, bytom Q. Č.. XXXX, K., proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, Ul.29.augusta č. 8 a 10, Bratislava, o správnej žalobe o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej číslo XXX XXX XXXX X zo dňa 19.11.2018 o nároku na starobný dôchodok, v konaní o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č.k. 23Sa/6/2019-70 zo dňa 29.07.2019, takto

rozhodol:

- I. Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a .
- II. Žalobcovi náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

1. Žalovaná (jej generálny riaditeľ) preskúmaným rozhodnutím číslo XXX XXX XXXX X zo dňa 19.11.2018 zamietla odvolanie žalobcu a potvrdila prvostupňové rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredia číslo XXX XXX XXXX X zo dňa 27.07.2018, ktorým bola zamietnutá žiadosť žalobcu o priznanie starobného dôchodku odo dňa dovŕšenia veku 55 rokov.

2. Z odôvodnenia rozhodnutia žalovanej, poukazujúcej na ustanovenia § 65 ods. 1, § 21 ods. 1 písm. b/ , § 14 ods. 4, § 174 ods. 1 a 2 zákona č. 100/1988 Zb. vyplýva, že žalobca v zamestnaní zaradenom do I. kategórie funkcií, ktoré je postavené na roveň zamestnania I. pracovnej kategórie uvedeného v § 14 ods. 2 písm. b/ zákona č. 100/1988 Zb., nezískal najmenej 20 rokov, získal iba 18 rokov a ku dňu uvoľnenia zo služobného pomeru z dôvodu organizačných zmien, t.j. k 23.12.2004 nevykonával službu zaradenú do I. kategórie funkcií, lebo od 01.01.2000 išlo o dobu služby v III. pracovnej kategórii .

3. Krajský súd rozsudkom č. k. 23Sa/6/2019-70 zo dňa 29.07.2019 zamietol správnu žalobu a žalobcovi nepriznal náhradu trov konania. Mal za preukázané, že žalobca ako profesionálny vojak získal v služobnom pomere v I. kategórii funkcií 18 ukončených rokov, pričom služba prvej kategórie funkcií trvala k 31.12.1999 a od 01.01.2000 do 23.12.2004 v III. pracovnej kategórii; od 24.12.2004 mu bol podľa § 123 ods. 2 a § 38 zákona č. 328/2002 Z.z. priznaný výsluhový dôchodok. Z potvrdenia Vojenského archívu -centrálnej registratúry Trnava zistil, že žalobca bol zo služobného pomeru

profesionálneho vojaka prepustený podľa § 32 ods. 1 písm. c) zákona č. 370/1999 Zb. o vojenskej službe, keď z dôvodu organizačných zmien preňho nebolo iné vhodné zaradenie.

4. Vzhľadom k tomu, že ku dňu uvoľnenia zo služobného pomeru z organizačných dôvodov, teda ku dňu 23.12.2004, žalobca nevykonával službu zaradenú do I. kategórie funkcií, nárok na starobný dôchodok mu ku dňu dovŕšenia veku 55 rokov nevznikol.

5. Rozsudok krajského súdu napadol žalobca (ďalej aj „sťažovateľ“) včas podanou kasačnou sťažnosťou. Namietal, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci, čím je podľa neho daný dôvod kasačnej sťažnosti podľa § 440 ods. 1 písm. g/ zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“).

6. Nesprávne právne posúdenie sťažovateľ videl v posúdení podmienky na priznanie starobného dôchodku odo dňa dovŕšenia dôchodkového veku 55 rokov podľa § 21 ods. 1 písm. b/ zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 100/1988 Zb.“), a to podmienky prepustenia zo zamestnania uvedeného v § 14 ods. 2 písm. b/ a ods. 4 na účely § 21 ods. 1 písm. b/ zákona č. 100/1988 Zb. Poukázal na to, že službu profesionálneho vojaka vykonával nepretržite viac ako 18 rokov a ukončil ju z dôvodu prepustenia z dôvodu organizačných zmien dňom 23.12.2004. Iba v dôsledku zrušenia zaraďovania zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie dňom 31.12.1999 nemohlo byť jeho zamestnanie profesionálneho vojaka objektívne od 01.01.2000 naďalej zaradené do I. pracovnej kategórie funkcií (I. pracovnej kategórie). Poukázal na viaceré rozsudky najvyššieho súdu R 5/2011 a R 9/2018, ktoré podľa jeho názoru potvrdzujú jeho nárok na priznanie starobného dôchodku od dovŕšenia veku 55 rokov na základe princípu zachovania nárokov zo zamestnaní I. a II. pracovnej kategórie podľa § 274 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z.z.“) v spojení s § 174 ods. 1 a 2 zákona č. 100/1988 Zb. Zrušenie zaraďovania zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie (kategórie funkcií) má vo vzťahu k nemu retroaktívne účinky. Vzhľadom na získanie viac ako 18 rokov v I. kategórii funkcií má, podľa jeho názoru, nárok na priznanie starobného dôchodku podľa § 21 ods. 1 písm. b/ zákona č. 100/1988 Zb. od 55.roku veku bez ohľadu na skutočnosť, že tento vek dosiahol až za účinnosti zákona č. 461/2003 Z. z. Žiadal preto, aby kasačný súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

7. Žalovaná vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti považovala rozsudok krajského súdu za správny a navrhla, aby najvyšší súd kasačnú sťažnosť žalobcu zamietol ako nedôvodnú.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 S.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu, bez nariadenia pojednávania v súlade s § 455 SSP a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná.

9. Podľa § 65 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. veta pred bodkočiarkou dôchodkový vek poistenca sa určí podľa prílohy č. 3a, ak tento zákon v § 274 neustanovuje inak.

10. Inak ustanovuje zákona č. 461/2003 Z. z. v ustanovení § 274 ods. 1, v zmysle ktorého sa nároky vyplývajúce zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie zachovávajú, tzn. že sa zachováva aj skorší vznik nároku na starobný dôchodok za podmienok, pri splnení ktorých zákon č. 100/1988 Zb. ustanovoval nižší dôchodkový vek .

11. Obdobnú úpravu obsahuje aj zákon č. 100/1988 Zb. v ustanovení § 175, podľa ktorého nároky vyplývajúce zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie alebo služby I. a II. kategórie funkcií sa priznávajú do 31. decembra 2023.

12. Podľa § 21 ods. 1 písm. a) a b) zákona č. 100/1988 Zb. občan má nárok na starobný dôchodok, ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov a

a) 55 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 15 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a/ alebo najmenej 10 rokov v takom zamestnaní v uránových baniach,

b) 55 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 15 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b/, ak bol z tohto zamestnania prevedený alebo uvoľnený z dôvodov uvedených v § 12 ods. 3 písm. d/ a e/,

13. Podľa § 14 ods. 2 písm. b) zákona č. 100/1988 Zb. do I. pracovnej kategórie sú zaradené zamestnania, v ktorých sa vykonávajú sústavne a v priebehu kalendárneho mesiaca prevažne rizikové práce, pri ktorých dochádza k častým a trvalým poruchám zdravia pracujúcich pôsobením škodlivých fyzikálnych chemických vplyvov, a to

- a) zamestnania v baníctve so stálym pracoviskom pod zemou v hlbinných baniach,
- b) ostatné zamestnania v baníctve vykonávané pod zemou v hlbinných baniach,

14. Podľa § 14 ods. 4 zákona č. 100/1988 Zb. ako zamestnanie zaradené do I. (II.) pracovnej kategórie sa za dobu pred 1. januárom 2000 hodnotí služba vojakov z povolania (§ 129) zaradená do I. (II.) kategórie funkcií, ak nevznikol nárok na dôchodok podľa piatej časti tohto zákona. Služba zaradená do I. kategórie funkcií sa v týchto prípadoch hodnotí ako zamestnanie I. pracovnej kategórie uvedené v § 14 ods. 2 písm. b) až h).

15. Podľa § 12 ods. 3 písm. d) zákona č. 100/1988 Zb. rozhodným obdobím je obdobie desiatich po sebe nasledujúcich kalendárnych rokov pred rokom, v ktorom bol občan uvoľnený v súvislosti s uskutočňovaním racionalizačných a organizačných opatrení uvedených vo vykonávacom predpise, ak občan požiadal, aby sa prihliadlo na toto rozhodné obdobie.

16. Nebolo sporné, že žalobca vykonával službu profesionálneho vojaka nepretržite viac ako 18 rokov, že toto zamestnanie bolo do 31.12.1999 zaradené do I. kategórie funkcií, ktorá sa podľa § 14 ods. 4 zákona č. 100/1988 Zb. hodnotí ako zamestnanie I. pracovnej kategórie uvedené v § 14 ods. 2 písm. b) tohto zákona. Taktiež nebolo sporné, že služobný pomer v dobe od 01.01.2000 do 23.12.2004 sa hodnotí ako zamestnanie III. pracovnej kategórie v súlade s § 15 zákona č. 100/1988 Zb. a že ku skončeniu služobného pomeru došlo z dôvodu organizačných zmien.

17. Sporným medzi účastníkmi bol výklad ustanovenia § 21 ods. 1 písm. b/ zákona č. 100/1988 Zb. v spojení s § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., keď žalobca tvrdil, že spĺňa podmienky prepustenia zo zamestnania z dôvodov organizačných zmien, pričom toto zamestnanie (rovnaké ako do 31.12.1999) nemohlo byť objektívne zaradené do I. pracovnej kategórie len z dôvodu, že k zrušeniu pracovných kategórií došlo k 31.12.1999, pričom však jeho nároky podľa § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. mali zostať zachované.

18. Pokiaľ ide o ustanovenie § 21 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb., jeho znenie sa nezmenilo po celú dobu účinnosti zákona č. 100/1988 Zb., teda od 01.10.1988 do 31.12.2003. Toto ustanovenie nebolo zrušením zaraďovania zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie žiadnym spôsobom dotknuté.

19. Podmienkou vzniku nároku na starobný dôchodok dňom dovŕšenia veku 55 rokov podľa § 21 ods. 1 písm. b/ zákona č. 100/1988 Zb. je, aby zamestnanie, ktoré bolo skončené z dôvodu uvedeného v § 12 ods. 3 písm. d) tohto zákona, teda aj z dôvodu organizačných zmien, bolo zamestnaním, ktoré bolo zaradené do I. pracovnej kategórie (I. kategórie funkcií) až do dňa takého skončenia zamestnania.

20. Z uvedeného vyplýva, že ustanovenie § 21 ods. 1 písm. b/ zákona č. 100/1988 Zb. je aplikovateľné len v prípade, ak poistenec splnil potrebnú podmienku 15 rokov zamestnania uvedeného v § 14 ods. 2 písm. b/ tohto zákona najneskôr ku dňu 31.12.1999 a súčasne bol z tohto zamestnania prepustený z dôvodov uvedených v § 12 ods. 3 písm. d) a e/ tohto zákona najneskôr dňom 31.12.1999.

21. Ustanovenie § 21 ods. 1 písm. b) zákona č. 100/1988 Zb. sa preto nevzťahuje na prípady, keď ku skončeniu zamestnania z dôvodu organizačných zmien došlo až po 31.12.1999, a to práve z dôvodu, že od 01.01.2000 sa zamestnania zaraďujú len do III. pracovnej kategórie.

22. Je nesporné, že od 01.01.2000 do 23.12.2004 žalobca vykonával zamestnanie (službu) zaradené do

III. pracovnej kategórie. Dňom 23.12.2004 teda nebol z organizačných dôvodov prepustený zo zamestnania I. pracovnej kategórie .

23. Keďže žalobca nebol z dôvodu organizačných zmien prepustený pred 01.01.2000, ustanovenie § 21 ods. 1 písm. b) zákona č. 100/1988 Zb. v jeho prípade nemožno aplikovať.

24. Zrušenie zaradovania zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie nemožno v tejto súvislosti považovať ani za retroaktívne. Kasačný súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že na to, aby mohlo v súlade s § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., resp. § 175 zákona č. 100/1988 Zb.) na základe zachovania nároku vyplývajúceho z výkonu zamestnania I. alebo II. pracovnej kategórie k vzniku nároku na starobný dôchodok odo dňa dovŕšenia veku 55 rokov, musel by žalobca získať 15 rokov zamestnania v I. kategórii funkcií pred 01.01.2020 a súčasne by musel byť práve z takého zamestnania prepustený z dôvodov organizačných zmien pred 01.01.2000.

25. K zrušeniu zaradovania zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie zákonodarca pristúpil pôvodne s účinnosťou od 01.06.1992, avšak následne predĺžil toto zaradovanie až do 31.12.1999. Vzhľadom na situáciu, kedy mnohí poistenci k 31.12.1999 vykonávali takéto zamestnanie dlhodobo, ale po 31.12.1999 už nemohli objektívne splniť podmienky skoršieho vzniku nároku na starobný dôchodok podľa § 21 zákona č. 100/1988 Zb., zákonodarca v prechodnom ustanovení § 174 ods. 1 a 2 tohto zákona upravil pre tieto skupiny poistencov o niečo vyšší dôchodkový vek ako je vek 55 rokov podľa § 21 tohto zákona.

26. Vzhľadom na vyššie uvedené dôvody kasačný súd dospel k záveru, že tak žalovaná ako aj krajský súd dospeli k správne právnemu názoru, že žalobca pre vznik nároku na starobný dôchodok od dovŕšenia veku 55 rokov nespĺňa podmienku, aby z dôvodu organizačných zmien došlo ku skončeniu zamestnania zaradeného do I. pracovnej kategórie, t.j. pred 01.01.2000 .

27. Pokiaľ sťažovateľ namietal, že jeho nárok potvrdzuje aj obsah vyššie označených rozhodnutí súdov, tieto jeho námietky kasačný súd nepovažoval za opodstatnené, keďže v nich boli riešené iné právne situácie.

28. Z uvedených dôvodov najvyšší súd kasačnú sťažnosť zamietol podľa § 461 SSP ako nedôvodnú.

29. Kasačný súd podľa § 467 ods. 1 v spojení s § 167 ods. 1 SSP nepriznal žalobcovi voči žalovanému právo na náhradu trov kasačného konania, lebo žalobca nebol v tomto konaní úspešný.

30. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3 : 0 .

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný riadny opravný prostriedok.